

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Praxis Episcopalis

Piasecki, Paweł

Coloniae Agrippinae, 1620

Formula in Visitatione magis necessariae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61608)

CAPVT XXII.

De causis expediendis, vel remittendis.

Inst.
Vist.

MAXIME autem studeat Visitator, ut quæ in actu visitationis expedi-ri possunt, ne omnino differat. Quæ verò ob grauitatem causæ, difficultatem uè personæ negantis delictum, maturius iudicium requirant, & longiorem processum, de ijs informationem diligentissimè conficiat, cuius copiam ad Vicarium criminalem remittat, retento originali in actis; facto præcepto illi, ut se coram ipso Vicario criminali certo tēpore præsentet, vel se in carcere constituat, vel præstet fideiussionem, ut causæ, vel delicti ratio postulabit: reliquas verò causas ad mores, ad Clericæ disciplinam pertinentes, præsertim pro decretorum executione, omni breuitate expediat extra iudicialiter, & summarie in loco Visitationis: & vbiq; pœnas, multas, pœnitentias priuatas, & publicas arbitrio suo irroget; & exequatur.

Negotia quoq; ciuilia, quæ post sumptas informationes terminari non possunt, ex quo ulteriori processu egēt, Vicario Ciuili, vel Generali, prout res postulabit, remittat. In dubijs merè legalibus consulat Vicarium Generalem, vel Ciuilem, vel Criminalem pro ratione

materiæ; in reliquis verò ad Reuerendissimum Archiepiscopum, vel Vicarium Generalem scribat. Si autè aliquid reperiri, vel deferri contingat contra Clericum de regione alij Visitatori assignata, copiam talis delationis cum informationibus sumptis, retento sibi originali, ad illius regionis Visitatorem quæ primum transmittat. Memorialia verò secreta criminalitatem continentia absque indicijs seruentur extra acta Visitationis penes Visitatorem cum indice, tradantur quæ Archiepiscopo. Et curet Visitator, ut scripturæ à Notario dietim extendantur, ne remaneant imperfectæ. Et in fine actorum cuiuscunque Plebis fiant duo iudices.

Hæc à Visitatore, ut muneri suo satisfaciat præstanda sunt. Cauere autem vltterius maximè debet, ne munera cuiusuis generis accipiat, neque à familiaribus suis accipi permittat.

Mensam verò frugalem, ac moderatâ, videlicet cum duobus ferculis habeat, & in ea lectionem, etiam si ad Laicos diuertere necesse esset, quorum hospitalia, in primis autem coniuuia, quam maximè potest, effugiat.

Concil.
Triid.
sess. 24.
c. 3. cap.
cum A.
post.
lus, de
viti.
Concil.
Prou. 1.
co.

CAPVT XXIII.

Formulæ nonnullæ eorum, quæ in Visitatione frequentius accidunt.

Contra non residentem, & nō deferentem habitum Clericale.

MANDATO admodum R. D. N. & c. *clesiæ Parochialis, & Collegiæ S. Victoris Burgi Corbetta per quemlibet nuntiu N. filius*

N filius q. N. D. N. eiusdem Burgi, ac eiusdem Ecclesie Canonicus Curatus ab ea absens ultra annum, & in habitu Laicali incedens, quatenus die 10. proxime futura post harum affixionē, si iuridica fuerit in tertijs, vt compareat Mediol. coram R. D. Vicario Criminali in loco solite audientie ad videndum se priuatum declarari dicto Canonatu, quem in predicta Ecclesia obtinet, & in restitutione fructuum perceptorum, & condemnari ob id, quia in habitu Clericali nunquam vel raro incesit, neque modo incedit, vt ex processu super hoc confecto constat, & circa hac omnia opportuna, & fieri, aliter, & c. Dat. Corbettæ, die & c.

N. Visitator.

Die, & c. Detulit mihi Notario, & Visitatoris Cancell. infrascripto N. nuntius publicus medio eius iuramento presentialiter, & c. se affixisse, & affixam reliquisse in valuis dictæ Ecclesie S. Victoris copiam suprascriptam citationis.

N. Not. ac Visit. Canc.

Forma Denunciationis factæ à Parocho de inconfessis, & de concubinarijs.

VEN. Presbyter N. Rector huius Ecclesie denunciavit R. D. V. in eius Parochia nonnullos esse, qui in Paschate proxime preterito sacram Eucharistiam non sumpserunt, alios verò, qui in publico concubinato in grande vicinorum, aliorumq. Christifidelium scandalum existunt.

Inconfessorum nomina sunt hæc.

N. & c.

Concubinariorum autem.

N. & c.

Forma Noterij aliunde prouenientis.

Deuēnit ad notitiam R. D. V. q. ualuit. N. ab anno citra, ultra stetit, & stat

de presentī in concubinato publico cum N. & c. eam secum in vna, & eadem domo retinendo in animarum suarum detrimentum, & in grande vicinorum, aliorumq. Christifidelium scandalum: propterea ex ordine Praef. R. D. V. vocati dicti N. & M. & summarie examinati dixerunt, & c. vt infra, & c.

Citatio contra inconfessos.

MAndato, & c. citantur omnes infrascripti coram ipso R. D. V. in edibus Parochialibus, & c. vbi elegit, & c. pro die crastina hora decimatercia ad docendum se confessos fuisse peccata sua, atq. in Paschate Resurrectionis proxime preterita sacram sumpsisse communionem iuxta formam, & dispositionem sacrorum Can. Alioquin citantur ydem coram Vicario criminali Mediolani pro die tercia iuridica immediate sequenti ad videndum se interdicti ab ingressu Ecclesie, & Ecclesiastica sepultura, & interdictos in propria cuiuslibet Ecclesie Parochiali, ac in alijs vicinioribus Ecclesijs denunciari, & eorum singulorum nomina descripta ad Cathedralis, & proprietarum Ecclesiarum valuas affigi, & ab Ecclesia eijci, & expelli, & alia necessaria fieri, & c. alioquin, & c. & hoc ex officio, & c. Dat. & c.

Quorum citandorū nomina sunt hæc N. & c.

Quando Inconfessi allegant se satisfecisse præcepto Ecclesie.

QVI R. D. V. terminum octo dierum proxime futurorum statuit eidem N. ad docend. se confessos fuisse peccata sua, & in Paschate Resurrect. proxime preterita sacram sumpsisse Eucharist. iuxta formam, & dispositionum sacrorum Can. alioquin, & c.

Contra concubinariorum delatos, qui presentes confitentur.

L 2

Voca-

Vocatus N. Parochia, &c. & summarè examinatus fassus est verum esse, quòd ab anno, & vitra stetit in concubinata cum M. dicens, è vero che son stato insieme con M. più d' vn' anno, è che l'ho conosciuta carnalmente in casa mia, & in altri luoghi.

Ex tunc praf. R. D. V. eidem N. præsenti, & vt apparuit, audienti, & intelligenti mandauit sub pœna scutorũ 100. auri, locis p̄s arbitrio Reuerendiss. Ordinarij applicandorum eo ipso incurrenda, & excommunicationis in subsidium, ne debeat dictam M. in demo sua retinere, neque cum ea etiam extra domum suam conuersari, seu cohabitare, aut colloquũ vel aliquo ad aliud commercij genus, vel directè, vel indirectè habere.

Si dictus concubinarius mandatum accepit, seque ad obseruantiam obligauit dicat.

Prout dictus N. præsens vt supra facere, & obseruare promisit; & pro predictis omnibus, & singulis se, ac bona sua in forma obligauit, & iurauit, quoad pœnam.

Si verò ei etiam iniungat, vt præstet fideiussorem, dicat. Et pro predictis exequendis fideiussorem præstet, qui se in solidum cum eo ad predicta omnia obliget in forma, &c.

Et si fideiussorem præstiterit, dicat.

Prout dictus N. præsens vt sup. promisit, &c. & pro eo, & eius precibus, &c. dictus N. &c. Parochia S. N. P. N. N. &c. sponte, &c. sciens se nõ teneri, &c. volēs, &c. omni meliori modo, &c. super scripta obligationi, & promissioni, vt principalis, & in solidũ dictus N. accessit, seque ac sua bona, &c. in ampliori forma Camera obligauit, videlicet renuncians, &c. tum iuramento, ac alyis debitis clausulis.

Contra Concubinarios non comparentes, ac etiam absentes à Diocesi.

Mandato R. D. N. &c. in scriptis moneantur infra scripti inferius nominati. Et si opus erit, ad valuas Ecclesie, qui publicè in concubinato, & in grande vicinorum, aliorumq; Christifidelium scandalum, prout de eo relatio sive digna ipsi D. R. V. facta est, viuunt quatenus sub excommunicationis pœna quo ad viros, quo ad mulieres vero exily à Ciuitate, & Diocesi Ariminensi, ac alyis pœnis arbitris, &c. termino trium dierum proxime futurorum post presentium presentationem, quos eisdem assignauit, & assignat prafatus R. D. V. pro prima, secunda, & tertia monitione Canonica, debeant se separare ab omni inhonesto commercio, nec simul vterius in domo, seu extra domum cohabitare, vel aliquo modo conuersari præsumant; Et hoc ex officio, &c. & omni meliori modo, &c.

Quorum præcipiendorum nomina sunt hæc, videlicet N. &c.

Contra occupantes bona, iurauit Ecclesie, siue locorum piorum.

Mandata R. D. N. V. &c. moneantur, & requirantur semel, iterum, tertio, ac peremptorie omnes, & singuli infra scripti possessores, seu potius occupatores, & quousquisitio colore, & titulo detentores infra scriptorum bonorum, iurium, decimarum, annuorumq; reddituum, vel præstationum; quatenus pœna scutorũ ducentorum locis p̄s Arimini applicandorum, & excommunicationis in subsidium infra terminum quindecim dierũ ab executione præterita immediate sequendorum debeant, ac vnusquisque illorum debeat bona, & iura sic indebitè possessa, ac detenta liberè relaxasse, ac publica documenta restituisse, ac consignasse R. Presbytero N. Parocho Ecclesie S. N. P. N. tanquam ad dictam Ecclesiam spectantia, illiq; damna, & interesse infra tres men-

ses soluisse; ab omnibus molestationibus, seu iactationibus desuper hos abstinuisse, seu infra præfatum terminum coram Reuerendissimo Episcopo, vel eius Vicario Generali comparuisse, & docuisse se illa legitime possidere, ac de præfatis iuribus, & de titulis obtentis fidem fecisse, aliter in eorum contumaciam, ac declarationem incursum dictarum pœnarum coniunctim, vel successiue; nec non realẽ executionem pro dictis bonis, & iuribus procedetur. Non obstantibus, &c. & si de præmissis, &c. citato procuratore fiscali, ac dicto V. P. N. compareat, &c. de cuius intimatione, &c. Dat. &c.

Quorum præcipiendorum nomina sunt hæc, videlicet N. &c.

Bona vero, & iura occupata sunt hæc, videlicet.

Contra occupantes, seu ingerentes se in bonis Ecclesiæ vacantis.

M Andato R. D. &c. Præcipit infra scriptis, quatenus pœna aureorum centum, & excommunicationis in iuris subsidium non audeant se in posterum quouis quasito colore. & prætextu ingerere in bonis Ecclesiæ Parochialis Sancti N. loci N. Plebis N. vacantis per obitum Ven. P. N. & si quis senserit se grauati, compareat coram d. R. D. V. infra biduum ad dicendum, & probandum quicquid dicere, aut probare voluerit. In quorum, &c. Dat. &c.

Quorum nomina sunt hæc, videlicet.

Contra negligentes executiones ordinationum.

M Andato R. D. N. V. &c. Moneatur Ven. Presbyter N. &c. Rector Parochialis Eccl. S. N. loci N. Plebis. N.

quatenus termino trium dierum, quorum primus pro prima, secundus pro secunda, & tertius pro tertia monitione Canonica post harum præsentationem pœna suspensionis ipso iure incurrenda soluisse debeat in manibus N. thesaurarij Scholæ Sanctissimi Sacramenti scuta decem auri pro executione Ordinationum in Visitatione dictæ Ecclesiæ factarum; quas adhuc minimè adimpleuit, imò adimplere neglexit. Et de harum præsentatione, &c. Dat. &c.

Contra Contumaces, & non obediens præceptis.

M Andato, &c. Citetur N. pro die tertia post huius præsentationem coram Pref. R. D. V. in adibus præposituralibus burgi Legnani, &c. vbi, &c. ad videndum se condemnari in pœnas, & censuras in præcepto sibi transmissis contentas, & comminatas, &c. eo quia ipsi præcepto non paruit, imò potius parere contempsit, &c. & ad videndum in præmissis, & circa præmissa fieri omnia alia expedientia, &c. de cuius, &c. Dat. &c.

Forma consensus demembrationis, & vnionis animarum.

R Eu. D. N. Præpositus Ecclesiæ Præposituralis, & Parochialis S. N. asserit, & consentit, & assensum & consensum præstat mihi Notario præfati ac stipulanti, ut Reuerendiss. N. Episcopus possit à dicta eius Ecclesiæ Præpositurali, & Parochiali separare Ecclesiam S. N. loci N. eamq. cum animalibus ac iuribus omnibus, &c. dictæ Ecclesiæ in perpetuum vnire, ac incorporare Eccle-

ſia Paroch. S. N. loci N. præſentibus
N. N. teſtibus, &c.

Nomina Deputatorum ſunt hæc, vi-
delicet N. &c.

N. Viſicator.

Forma deputationis Adminiſtrato-
rum Scholæ, ſive loci pij.

N. I. V. D. &c. Viſicator, &c. Inter
alia muneris noſtri officia illud po-
ſtremo loco non habemus, vt pijs Conſtra-
ctiſ, præſertim auguſtiſ. Sacramenti Cor-
poris D. N. I. Chriſti tales præficiamus pro
earum regimine, qui ea pietate, & ſancta
charitatis, ac ſollicitudinis zelo præditi
ſint, vt huic præſtati muneri ſatisfacere
poſſint: Veſtra igitur pietate, charitate,
ac diligentiæ freti, vos omnes, & ſingulos
inferius nominandos in Deputatos &
Officiales vt infra, regimini, & gubernati-
oni Scholæ Sanctiſſimi Sacramenti, ac
B. V. in Eccleſia Parochiali S. N. &c. cū
opportuniſ facultatibus ipſius Scholæ bo-
na, redditus, & prouentus quoscuque
adminiſtrandi, regendi, malè alienata,
aut quouis modo occupata recuperandi,
lites in Tribunali Eccleſiaſtico mouendi,
& motus proſequendi, caducitatē prote-
ſtandi contra debitorem opportuniſ iuris
remedijs agendi, ſoluētibus debitas qui-
etantias, & cōfeſiones ſeruatis ſeruandis
faciendi, ac alia gerendi, & exequendi,
quæ ad Præf. Scholæ vtilitatem perti-
nent, ſeu pertinere poſſunt, cum inter-
uentu R. N. ad biennium, ad Dei, & B.
V. M. eius genitricis laudem, & hono-
rem facimus, conſtituimus, & deputa-
mus: quo tempore elapſo nullius momen-
ti, ac roboris ſit quicquid à vobis actum
erit: & quolibet anno Reuerendiſ. Or-
dinario, vel alij eius nomine adminiſtra-
tionis rationem reddere debeatis. In
quorum fidem, &c. Dat. &c.

Forma ſequeſtri pro executione
ordinationum.

Mandato R. D. N. &c. Viſicatoris
Reuerendiſ. &c. præcipitur infra-
ſcriptis debitoribus quibuſcunq;, nec non
colonis partiarijs, fictabilibus & emphy-
teotiſ bonorum ſpectantium ad R. N. Ti-
tularem Eccleſia, & Clericatus S. N. lo-
ci N. plebis N. quatenus penes ſe in ſe-
queſtrum teneant, ſaluent, & cuſtodiant
omne & totum id, quod penes ſe habent,
aut in poſterū habebunt de fictis libella-
rijs ſimplicibus ac fructibus, & redditibus
quibuſcunq;, ſpectantibus ad Præf. R. N.
nec illos, ſeu partem aliquā eorum alicui
reſpondeant, vel relaxent, abſq; expreſſa
licentia eiſdem Reuerendiſſimi N. &c.
Et hæc pro executione ordinationum fa-
ctarum, & faciendarum ab eodem Re-
uerendiſ. ſeu ab eius Delegatis in Viſi-
tatione de eadem Eccleſia S. N. contra
prædictum. Et hæc omnia ſub pœna iterū
de proprio ſoluēdi, & ſcutorum quinquaginta
altri loci pijs Mediolani applican-
dorum arbitrio, &c. & excommuni-
cationis in ſubſidium, &c. Et de eius
preſentatione, &c. Dat. &c.

Quorum ſequeſtrandorum nomina
ſunt hæc, N. &c.

Aduertet Viſicator, ne paſſim ad ali-
cuius inſtanciam concedat ſequeſtrum:
Nam regulariter non conceditur de iure,
niſi debitum oſtendatur per publicū
inſtrumentum, vt pro ſingulari notat
Corſet.

Neque concedi ſolet abſque cauſæ
cogni-

Corſet.
Verb. ſe-
queſtræ

Franc. in
c. locu-
plentari,
n. 7. de
regul.
iur. 6.

Franc. in
d. c. lo-
cupleta-
ri in fin.

cognitione; cum non solum possessor, sed neque etiam detentor soleat amoveri à possessione sine causæ cognitione

Et ubi permessa est sequestratio, si à principio præstetur idonea cautio cum fideiussore, vel pignore; non autem iuratoria, tunc sequestratio impeditur: & si facta esset, reuocabitur.

Forma Relaxationis bonorum sequestratorum.

Mandato &c. præcipitur infra scriptis, inferius descriptis, & nominatis colonis, fructabilibus, emphyteoticis, & debitoribus quibuscumq; R. N. &c. penes quos omnes, & singuli fructus, fructa, & pecunia spectantia ad dictum R. N. ratione beneficij, seu Capella S. N. &c. sequestrata

fuerunt de mandato R. N. Visitatoris sub die 5. Aug. 1592. quæ statim habito præfenti præcepto, & sine aliqua exceptione relaxet omnia penes eos sequestrata spectantia ut sup. ad R. N. attenta cautione, & promissione per eum præstita de stando, & parendo iuri, &c. & de exequendis omnibus ordinationibus à R. R. Visitatoribus factis, & faciendis circa dictos fructus, &c. de qua in actis, &c. Et hæc sub pœna cuiuslibet contrafacienti scutorum centum auri locis pini Mediolani arbitrio Reuerendissimi applicandorum, nec non excommunicationis in subsidium, &c. De cuius, &c. Dat. &c.

Quorum præcipiendorum nomina sunt hæc, videlicet N. &c.

CAPVT XXIII. De Decretis conficiendis.

Concil.
Prou. 5.
eod.

ANTEQVAM Visitator è loco, vel saltem è plebe visitata discedat, decreta ad localem, atque ad personalem visitationem spectantia etiam ut subdelegatus sed. Apost. autoritate sacri Concil. Trid. conficiat: ipsaq; legitimè, ut infra, intimari curet, reseruando Ordinario etiam tanquam Apost. sed. delegato autoritate sacri Concil. Trid. & etiam sibi hac ratione subdelegato ius etiam alia decreta ratione præsentis visitationis conficiendi, vel edendi.

Concil.
Prou. 5.
eod.
Instr.
Visit.

In decretis autem conficiendis non generatim, sed sigillatim, & quantum fieri possit distinctè, diligenter statuendum erit, & à quo, & cuius sumptus, & quo temporis spatio quicquid fieri, præstari uè oportebit: & quæ præterea pœna negligentibus, aut contumacibus erit

irroganda. Quod ut plurimum verum est, ut mox dicemus, quando constat, ad quem impensa spectet: Quando autem non constat, an ad rectorem, vel ad populum spectet, dicatur absolutè fiat (ut puta) pœnis pro ratione Ecclesiæ. Quando etiam perspicuum est ad Rectorem spectare; ad idque efficiendum speratur auxilium à populo, caueat Visitator, ne in ordinatione verba apponat, quibus populus ab auxilio præstando retrahatur. Moneat tamen Rectorem, ut tempore constituto, vel cum populi adiumento, vel sine eo id præstet: de qua monitione in actis constet. Quando autem à populo impensa faciendæ est, præfinitur idem tempus Syndicis, Consulibus uè prius auditis, si fieri potest. Et quicumq; tenetur, potest compelli etiam per cen-

Petr.
p. 2. c. 107.
suras,